

8. Vzdělávací, sociální a kulturní infrastruktura

8.1 Vzdělávání

Jedním z významných faktorů, který ovlivňuje vývoj v oblasti vzdělávání, je demografický vývoj. V roce 1996 klesl počet narozených v kraji Vysočina pod hranici 5 000 dětí. Minimum bylo zaznamenáno v roce 2001 (4 568), historické maximum pak v roce 1975 (9 513). V roce 2007 (5 373 živě narozených) byl počet narozených dětí nejvyšší od roku 1994.

Demografickým poklesem poloviny 90. let jsou dnes nejvíce zasaženy základní školy. Pokles počtu jejich žáků, pozorovaný již od konce 90. let, se v současnosti prohlubuje tím, jak slabé ročníky postupují do vyšších tříd. Lze očekávat, že tento trend bude ukončen kolem roku 2010. V roce 2008 se v základních školách vzdělává o cca 11 tis. žáků méně než v roce 2001 (toto číslo odpovídá počtu žáků připadajících na téměř 65 průměrně velkých základních škol v kraji Vysočina). V mateřských školách se již projevuje určitá stabilizace počtu narozených a pokles počtu dětí již dále nepokračuje.

Na střední školy se již dostává začátek zlomu demografické křivky (rozdíl v počtu patnáctiletých mezi lety 2005 a 2008 činí cca 420) a v roce 2009 bude dále pokračovat. Výrazný zlom zasáhne střední školství (s výjimkou oborů víceletých gymnázií jejichž nižší ročníky byly tímto vývojem zasaženy již v roce 2005) poprvé v roce 2009, kdy se střední školy budou vyrovnávat s meziročním poklesem nejprve o 900, posléze pak o 500 až 100 žáků ročně. V roce 2012 tak bude deficit počtu žáků ve věku 15 let ve srovnání s rokem 2005 představovat téměř 30%. Minimum počtu patnáctiletých lze očekávat kolem roku 2016.

Následující tabulka 8.1.1 naznačuje početní stavy osob ve věkových kategoriích na konci roku 2007 a rok jejich vstupu do mateřských škol, základních škol a středních škol v jednotlivých okresech kraje Vysočina.

Tab. 8.1.1: Počet obyvatel v okresech kraje Vysočina podle věkových skupin k 31. 12. 2007

Rok narození	Rok vstupu do MŠ	Rok vstupu do ZŠ	Rok vstupu do SŠ	Kraj Vysočina	HB	JI	PE	TR	ZR
2007	2010	2013	2022	5 371	1 029	1 198	678	1 184	1 282
2006	2009	2012	2021	5 083	919	1 179	687	1 084	1 214
2005	2008	2011	2020	5 082	939	1 118	669	1 144	1 212
2004	2007	2010	2019	4 769	856	1 044	660	1 016	1 193
2003	2006	2009	2018	4 771	869	1 032	656	1 096	1 118
2002	2005	2008	2017	4 689	876	1 002	670	984	1 157
2001	2004	2007	2016	4 506	788	934	641	1 065	1 078
2000	2003	2006	2015	4 688	878	994	670	1 024	1 122
1999	2002	2005	2014	4 615	841	979	646	1 029	1 120
1998	2001	2004	2013	4 848	868	996	709	1 107	1 168
1997	2000	2003	2012	4 902	857	1 021	694	1 059	1 271
1996	1999	2002	2011	4 844	909	979	650	1 119	1 187
1995	1998	2001	2010	5 258	945	1 086	693	1 201	1 333
1994	1997	2000	2009	5 831	1 059	1 249	776	1 310	1 437
1993	1996	1999	2008	6 645	1 150	1 405	900	1 572	1 618
1992	1995	1998	2007	6 568	1 167	1 370	880	1 554	1 597
1991	1994	1997	2006	6 775	1 194	1 378	896	1 596	1 711
1990	1993	1996	2005	7 069	1 227	1 511	925	1 661	1 745
1989	1992	1995	2004	6 717	1 215	1 362	902	1 559	1 679
1988	1991	1994	2003	7 026	1 299	1 460	923	1 632	1 712
1987	1990	1993	2002	6 817	1 311	1 396	927	1 529	1 654
1986	1989	1992	2001	7 199	1 309	1 531	955	1 645	1 759

Zdroj dat: Věkové složení obyvatelstva v roce 2007. ČSU Praha, 2008.

Předškolní vzdělávání

Ve školním roce 2007/08 bylo v kraji Vysočina v provozu 337 míst, ve kterých vykonává činnost mateřská škola. Příspěvkových organizací s právní subjektivitou bylo 120 (některé vykonávají činnost na více místech), 154 mateřských škol bylo součástí základních škol. Zřizovatelem většiny MŠ jsou obce, jedna byla zřízena soukromým zřizovatelem a jedna církví. Předškolní zařízení navštěvovalo necelých 15 tis. dětí (viz tabulku 8.1.2).

Tab. 8.1.2.: Mateřské školy v okresech kraje Vysočina ve školním roce 2007/08

Okres	Počet škol (celkem)	Počet tříd	Počet dětí	Počet pedagog. pracovníků	Dětí na 1 třídu	Dětí na 1 pedagog. zam.
Havlíčkův Brod	62	112	2 552	209	22,8	12,2
Jihlava	61	130	2 917	238	22,4	12,3
Pelhřimov	44	98	2 228	159	22,7	14,0
Třebíč	79	143	3 281	265	22,9	12,4
Žďár nad Sázavou	91	163	3 637	276	22,3	13,2
Kraj Vysočina 07/08	337	646	14 615	1 147	22,6	12,8
Kraj Vysočina 06/07	336	658	14 722	1 155	22,8	12,5
Kraj Vysočina 05/06	336	660	14 743	1 169	22,2	12,7
Kraj Vysočina 04/05	349	686	15 254	1 205	22,2	12,7
Kraj Vysočina 03/04	353	687	15 336	1 242	22,3	12,3
Kraj Vysočina 02/03	363	692	15 341	1 301	22,2	11,8

Zdroj dat: Výroční zpráva o stavu koncepce a rozvoje sítě vzdělávací soustavy v kraji Vysočina za školní rok 2002/03, 2003/04, 2004/05, 2005/06, 2006/07. Statistická ročenka školství 2000/01, ÚIV Praha.

Základní vzdělávání

Ve školním roce 2007/08 působilo v kraji Vysočina 282 základních škol, ovšem základních škol se statutem právnické osoby bylo pouze 267, neboť několik základních škol ve větších městech v kraji bylo sloučeno pod jednu právnickou osobu. Z celkového počtu základních škol (právnických osob) bylo 151 plně organizovaných (devítiletých) škol, tj. 56%, a 116 malotřídních škol s jedním až pěti ročníky. Ve srovnání se školním rokem 2002/2003 se počet škol snížil o 8, tj. o 2,8%, poněkud větším tempem se snížil počet tříd: o 24 %. Počet žáků, kteří navštěvovali ZŠ, bylo 43 680, oproti roku 2002/2003 došlo k poklesu o 21,98 % (viz tabulku 8.1.3). Zřizovatelem jedné základní školy byla církev, ostatní byly zřízeny obcí.

Tab. 8.1.3.: Základní školy v okresech kraje Vysočina ve školním roce 2007/08

Okres	Počet škol (celkem)	Počet tříd	Počet žáků	Počet pedagog. pracovníků	Žáků na 1 třídu	Žáků na 1 pedagog. zam.
Havl. Brod	53	388	7 817	558	20,1	14,0
Jihlava	47	436	9 091	651	20,9	14,0
Pelhřimov	34	293	6 202	422	21,2	14,7
Třebíč	66	485	9 975	715	20,6	14,0
Žďár nad Sázavou	82	519	10 595	777	20,4	13,6
Kraj Vysočina 07/08	282	2 121	43 680	3 123	20,6	14,1
Kraj Vysočina 06/07	283	2 380	47 269	3 372	19,9	14,0
Kraj Vysočina 05/06	284	2 459	49 443	3 444	20,1	15,0
Kraj Vysočina 04/05	284	2 568	52 036	3 533	20,3	14,7
Kraj Vysočina 03/04	285	2 706	53 952	3 615	19,9	14,9
Kraj Vysočina 02/03	290	2 785	55 987	3 808	20,1	14,7

Zdroj dat: Výroční zpráva o stavu koncepce a rozvoje sítě vzdělávací soustavy v kraji Vysočina za školní rok 2002/03, 2003/04, 2004/05, 2005/06, 2006/07. Statistická ročenka školství 2000/01, ÚIV Praha.

Střední vzdělávání

V kraji Vysočina je nabídka středoškolského vzdělání v důsledku přirozených spádových oblastí koncentrována do větších měst. Takovými středisky jsou okresní města, v nichž ve školním roce 2007/08 studovaly nebo se učily více než tři pětiny z celkového počtu studentů kraje. Mezi nimi vyniká Jihlava s podílem 25 %.

V kraji Vysočina bylo ve školním roce 2007/08 zařazeno ve školském rejstříku celkem 65 právnických osob vykonávajících činnost středních škol. Z celkového počtu škol poskytujících střední vzdělávání byly na 18 školách vyučovány obory typu gymnázií, na 39 školách obory typu středních odborných škol, na 29 školách obory typu středních odborných učilišť a na 5 školách obory s upravenými učebními plány.

Střední školy – obory se všeobecným zaměřením

Gymnázia nabízejí různou délku studia – nejběžnější formou je studium osmileté a čtyřleté, pouze dvě gymnázia jsou šestiletá. Celkový počet studentů na 18 gymnáziích činil ve školním roce 2007/08 6 936 osob. V posledních letech se začíná rozvíjet další typ středoškolského vzdělávání – lycea. Jedná se o čtyřleté všeobecné vzdělávání s určitým obecně odborným zaměřením, např. lycea technická, ekonomická, přírodovědná, pedagogická. Stejně jako v případě gymnázií jsou v nich mladí lidé připravováni zejména ke studiu na vyšších odborných a vysokých školách. Ve školním roce 2007/08 činil podíl patnáctiletých ve všeobecném studiu 23,0% (gymnázia 18,5%, lycea 4,5%).

Tab. 8.1.4: Přehled studentů na gymnáziích v okresech kraje Vysočina ve školním roce 2006/07

Studijní obor	HB	Jl	PE	TR	ZR	Kraj 2007/08	Kraj 2006/07	Kraj 2005/06	Kraj 2004/05	Kraj 2003/04
Gymnázium 4-leté	487	546	350	631	860	2 874	2 857	2 753	2 687	2 577
Gymnázium 6-leté			165	177		342	341	337	330	333
Gymnázium 8-leté	878	824	456	458	1 104	3 720	3 751	3 781	3 796	3 954
Celkem	1 365	1 370	971	1 266	1 964	6 936	6 949	6 871	6 813	6 864

Pramen: Krajský úřad kraje Vysočina

Střední školy – odborně zaměřené studijní a učební obory

Tab. 8.1.5: Počty studentů v nejfrekventovanějších oborech typu středních odborných škol v okresech kraje Vysočina ve školním roce 2007/08 (v denním studiu)

Studijní obor	HB	Jl	PE	TR	ZR	Kraj 2007/08	Kraj 2006/07	Kraj 2005/06	Kraj 2004/05	Kraj 2003/04
Strojírenství, stroj. výroba	100	115	203	107	122	647	666	663	666	663
Gastro., hotelnictví, turismus	62		159	144	463	828	772	746	781	786
Zemědělství a lesnictví		107	349	109	81	653	636	629	651	645
Elektrotech., telekom. a VT		354	50	306	130	840	802	750	786	835
Staveb., geodézie, kartograf.	218	193		237	107	755	785	817	841	896
Zdravotnictví	153	239		227	203	822	884	928	999	1 023
Ekonomika a administrativa	607	578	259	419	321	2 184	2 187	2 167	2 129	2 042
Podnikání v oborech, odvětv.	51	527		73	407	1 058	1 173	1 184	1 204	1 165
Pedag., učit., soc.péče		246	118	92		456	446	447	459	456
Právo, veřejnosp.činnosti		247		235	102	584	542	530	532	500
Umění a užité umění	40	458				498	504	464	447	418
Ostatní	192	491	111	385	148	1 327	1 224	1 061	930	805
Celkem obory	1 423	3 555	1 249	2 334	2 091	10 652	10 621	10 386	10 425	10 234

Pramen: Krajský úřad kraje Vysočina

Počet studentů odborně zaměřených středních škol přesahuje 10 tisíc. Největšímu zájmu se těší obory které jsou orientovány na ekonomiku a administrativu, podnikání v oborech, v jednotlivých odvětvích a obory orientované na elektrotechniku, zdravotnictví (viz tabulku 8.1.5). Jejich rozmístění není v kraji zcela rovnoměrné, to však neznamená, že není v současných podmínkách vyhovující. Podíl patnáctiletých v odborném maturitním studiu činil ve školním roce 2007/08 44,5 %.

Tab. 8.1.6: Počty studentů v nejfrequetovanějších učebních a studijních oborech typu středních odborných učilišť v okresech kraje Vysočina ve školním roce 2007/08 (v denním studiu)

Učební obor	HB	JI	PE	TR	ZR	Kraj 2007/08	Kraj 2006/07	Kraj 2005/06	Kraj 2004/05	Kraj 2003/04
Strojírenství, stroj. výroba	234	529	284	355	580	1 982	1 919	1 867	1 773	1 839
Gastronomie, hotelnictví, turismus	219	305	148	306	395	1 373	1 423	1 341	1 353	1 393
Obchod	33	188	278	214	69	782	904	891	896	867
Zpracování dřeva	121	194	132	92	69	608	632	613	674	669
Zemědělství a lesnictví		134	212	143	180	669	632	517	537	579
Elektrotechnika telekomunikace a VT	41	184	223	338	153	939	903	1 086	1 143	1 154
Osobní a provozní služby		218	113	90	227	648	721	606	556	567
Stavebnictví, geodézie, kartograf.	12	206	100	133	70	521	531	464	570	531
Potravinářství, potr. chemie	81	151	18	80	104	434	400	349	393	425
Textilní výroba a oděvnictví	31	16	68	28	6	118	217	264	397	458
Podnikání v oborech, odvětvích		63	243	167	205	678	677	637	638	606
Ostatní	165	168	15	107	125	580	607	641	658	646
Celkem obory	906	2 356	1 834	2 109	2 183	9 332	9 566	9 276	9 588	9 734

Pramen: Krajský úřad kraje Vysočina

Počet studentů středních odborných učilišť přesahuje 9 tisíc. Největší zájem je o obory strojírenství, gastronomie, hotelnictví a turismus, elektrotechnika, telekomunikace a výpočetní technika a obchod a služby. Počty studentů v těchto oborech tvořily ve sledovaném školním roce téměř polovinu studentů všech učebních a studijních oborů typu středních odborných učilišť (viz tabulku 8.1.6). Podíl patnáctiletých v učebních oborech činil ve školním roce 2007/08 32,5 %.

Vyšší odborné školy

Přestože s nárůstem kapacit vysokých škol postupně zájem o vyšší odborné vzdělání klesá, zůstává v našem kraji stále významným prvkem terciárního vzdělávání; důvody jsou různé: nenalezení pracovního místa, zvyšování kvalifikace, neúspěšné vykonání přijímacích zkoušek na vysokou školu aj. Na území kraje Vysočina působí 13 vyšších odborných škol, z nichž pouze jedna je samostatná, ostatní jsou spojeny s různými typy středních škol. V červenci 2007 ukončila po transformaci na vysokou školu svoji činnost VOŠ Jihlava, která byla největší vyšší odbornou školou v kraji. Z pohledu jednotlivých oborů jsou VOŠ nejčastěji zaměřené na zdravotní a sociální péči, ekonomiku a administrativu, informatiku a techniku, turismus a hotelnictví, specifickým oborem je grafika a propagační výtvarnictví a sklářství. Rozložení VOŠ i oborů v kraji lze označit za poměrně rovnoměrné, rozložení počtu studentů jednotlivých oborů se koncentruje více na obory ekonomického, technického a sociálně zdravotního zaměření. Následující tabulka 8.1.7 nabízí oborovou skladbu a počty studentů vyšších odborných škol kraje Vysočina.

Tab. 8.1.7: Obory a počty studentů vyšších odborných škol v jednotlivých okresech kraje Vysočina ve školním roce 2007/08

Okres	Název školy	Studijní obor	Počet studentů					
			2007/08	2006/07	2005/06	2004/05	2003/04	2002/03
Havl. Brod	VOŠ a OA Chotěboř	Pojišťovnictví	18	29	61	72	74	71
		Ekonomika a management podniku	41	78	81	67	66	62
		Řízení bezpečnosti práce	51	31				
	SZŠ a VOŠ zdravotnická Havlíčkův Brod	Zdravotnictví	152	119	112	99	94	89
	G, SOŠ a VOŠ Ledeč nad Sázavou	Ekonomika a management podniku	85	88	86	76	92	73
	Akademie – VOŠ, G a SOŠ uměleckoprůmyslová Světlá nad Sázavou	Sklářství	14	45	26			
Řízení sklářské a keramické výroby		47						
Pelhřimov	VOŠ a SŠ hotelová SČMSD Pelhřimov, s.r.o.	Management hotelového provozu	36	41	25	18		
	FARMEKO - Vyšší odborná škola zdravotnická a Střední odborná škola, s.r.o.	Diplomovaný farmaceutický asistent	35	22	11			
	SZŠ a VOŠ zdravotnická Jihlava	Zdravotnictví	94	68	95	106	102	67
	VOŠG a SUŠG, s.r.o., Jihlava	Multimediální umělecká tvorba	30	50	58	60	37	18
	Soukromá vyšší odborná škola sociální, o.p.s.	Sociální práce	119	119	120	120	120	120
Třebíč	VOŠ a SŠ veterinární, zemědělská a zdravotnická Třebíč	Ekonomika a administrativa	55	72	73	67	73	49
		Zdravotnictví	58	48	63	59	44	33
Žďár nad Sázavou	VOŠ, střední zemědělsko-technická škola Bystřice nad Pernštejnem	Agroturistika	80	83	90	88	94	76
		Ekonomika strojírenství	43	49	51	71	61	43
	VOŠ a SPŠ Žďár nad Sázavou	Elektrotechnika, telekomunikace a VT	67	82	80	72	80	62
	SZŠ a VOŠ zdravotnická Žďár nad Sázavou	Zdravotnictví	78	68	71	70	70	51
Kraj Vysočina			1 103	1 167	1 482	1 873	1 926	1 669

Pramen: Krajský úřad kraje Vysočina

Speciální školství

S platností nového školského zákona došlo i ve speciálním školství ke změnám. Mimo jiné došlo k přiblížení formálního označování škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami s běžnými školami - dřívější zvláštní školy jsou základními školami, dřívější pomocné školy jsou základními školami speciálními. Speciální školství je tvořeno mateřskými a základními školami pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, základními školami speciálními, speciálními školami při zdravotnických zařízeních, odbornými učilišti a praktickými školami. Síť těchto zařízení je v kraji Vysočina stabilizovaná, přičemž některá z nich mají nadregionální působnost. Pro doplnění informací uvádíme tabulku 8.1.8 s počtem individuálně integrovaných žáků v ZŠ. Stejně jako v základním školství, projevuje se i segmentu speciálního vzdělávání výrazný pokles počtu žáků. Řada škol se speciálním zaměřením zajišťuje ve větší míře vzdělávání žákům s těžšími formami zdravotního handicapu, a to i mentálního typu.

Vzdělávací systém doplňuje výchovné, pedagogicko-psychologické a speciálně pedagogické poradenství. Tyto služby poskytují v kraji Vysočina výchovní poradci (pozice ustavena zpravidla na každé úplné základní škole a na středních školách), pět pedagogicko-psychologických poraden (včetně dalších čtyř odloučených pracovišť) a tři speciálně pedagogická centra.

Tab. 8.1.8: Individuálně integrovaní zdravotně handicapovaní žáci v ZŠ v kraji Vysočina

Druh postižení	Školní Rok					
	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08
Mentálně postižení	22	30	43	58	63	87
Sluchově postižení	17	21	18	21	25	28
Zrakově postižení	25	31	32	36	35	28
S vadami řeči	12	11	17	9	7	10
Tělesně postižení	49	50	45	39	48	50
S více vadami	39	42	41	52	42	26
S vývoj. poruchami učení a chování	2627	2664	2314	1874	1563	1402
Autisté					13	13
Celkem	2791	2849	2510	2089	1796	1644

Pramen: Krajský úřad kraje Vysočina

Vysoké školy

V kraji Vysočina mají sídlo 2 vysoké školy a dále působí na území kraje odloučená pracoviště vysokých škol.

V akademickém roce 2007/08 studovalo v prezenčních vysokoškolských programech na území kraje 1 850 studentů v 11 oborech, z toho 1 707 studentů ve 4 oborech na dvou vysokých školách se sídlem na území kraje: Západomoravská vysoká škola Třebíč, o.p.s. (170 studentů) a Vysoká škola polytechnická v Jihlavě (1 537 studentů). Dalších 989 studentů navštěvovalo distanční či kombinovanou formu vysokoškolského studia.

V akademickém roce 2007/08 mělo v kraji Vysočina odloučené pracoviště 8 vysokých škol: Vysoké učení technické Brno, Technická univerzita v Liberci, Univerzita Palackého Olomouc, Masarykova univerzita Brno, Česká zemědělská univerzita Praha, Vysoká škola chemicko-technologická v Praze, Univerzita J. A. Komenského, s.r.o., Praha, Univerzita Hradec Králové.

Prezenční bakalářské studium nabízely následující vysoké školy v uvedených programech:

- Vysoká škola polytechnická, Jihlava, Tolstého 16
Elektrotechnika a informatika - obor: Počítačové systémy, Aplikovaná informatika;
Ekonomika a management - obor: Finance a řízení, Cestovní ruch
- Západomoravská vysoká škola Třebíč, o.p.s.
Aplikované informační technologie
Informační management)
Veřejnoprávní studium.

Dále detašovaná pracoviště VŠ:

- Technická univerzita v Liberci, Fakulta strojní, pracoviště: VŠP Tolstého 16, Jihlava Strojirensství (obor Strojirenské technologie);

- Česká zemědělská univerzita Praha, Praha-Suchbát, Kamýčká 129, Fakulta agrobiologie, přírodních a potravinářských zdrojů – pracoviště Česká zemědělská akademie v Humpolci, střední škola, obor Chov koní;
- Vysoká škola chemicko-technologická v Praze, Technická 5, Praha 6 – Dejvice, Fakulta chemicko-technologická – pracoviště Akademie - VOŠ, G, SOŠ umělecko-průmyslová Světlá nad Sázavou, obor Konzervování-restaurování umělecko-řemeslných děl;
- Technická univerzita Liberec, Hálkova 917/6, Střední uměleckoprůmyslová škola Jihlava - pracoviště Helenín, Hálkova 42, obor Textilní a oděvní návrhářství.

Pobočky s distančním a kombinovaným studiem otevírá:

- Vysoké učení technické Brno, Fakulta strojního inženýrství (pracoviště: VOŠ a SPŠ, Studentská 1, Žďár n/S, obor Strojírenská technologie);
- Technická univerzita v Liberci, Fakulta strojní (pracoviště: VŠP Tolstého 16, Jihlava, obor Strojírenské technologie);
- Universita Palackého Olomouc, Filosofická fakulta (pracoviště: Vzdělávací a konferenční centrum MŠMT Telč, obor Andragogika);
- Univerzita J. A. Komenského, s.r.o., Praha (pracoviště: Školící středisko VŠ JAK, Obrataň 148, Pedagogické studium - učitelství a vychovatelství, Speciální pedagogika – obor psychopedie – etopedie (volitelná logopedie), Speciální pedagogika – vychovatelství, Speciální pedagogika – poradenství; pracoviště: Krajské ředitelství hasičů, Jihlava, obor andragogika);
- Masarykova univerzita Brno, Ekonomicko-správní fakulta a Filosofická fakulta (dislokované pracoviště: Univerzitní centrum Telč, nám. Zachariáše z Hradce 2, Telč, obory: Veřejná ekonomika a správa, Regionální rozvoj a správa, Regionální rozvoj a cestovní ruch, Management, Dějiny umění se zaměřením na památkovou péči a kulturní dědictví, Dějiny umění a vizuální kultury).

Celoživotní vzdělávání

Realizace konceptu celoživotního vzdělávání znamená užší propojení existujícího školského systému se sektorem dalšího vzdělávání, s politikou zaměstnanosti a se sociální politikou. Zdůrazňuje se význam učení mimo rámec vzdělávací soustavy (vzdělávání na pracovišti, uznávání předchozí pracovní zkušenosti), tedy co největší prostupování oblasti učení a práce. Zvyšuje se úloha sociálních partnerů, zdůrazňuje se osobní volba každého jedince a propojení individuální poptávky se společenskou.

Ve školním roce 2006/07 se střední školy podílely na organizaci 95 vzdělávacích aktivit a 75 akcí probíhalo přímo v prostorách středních škol. Rozsah hodin byl 27 986 a počet účastníků jednotlivých kurzů, seminářů, přednášek byl 5 744. Školy mimo jiné spolupracují s úřady práce a na základě jejich požadavků zajišťují kvalifikační a rekvalifikační kurzy pro veřejnost a kurzy pro zaměstnance škol a školských zařízení zakončené odborným přezkoušením nebo státní zkouškou. Mezi kurzy, které pořádaly zmíněné školy, převažovaly především rekvalifikační kurzy pro uchazeče o zaměstnání, dále pak kurzy jazykové, kurzy pro rozšíření znalostí v řemeslných živnostech, kurzy autoškol, sportovní kurzy, svářečské školy, kurzy práce s výpočetní technikou či další odborné kurzy technického, obchodního, ekonomického nebo uměleckého charakteru. Roste také zájem o kurzy pro seniory.

Dle údajů z Registru ekonomických subjektů z jara roku 2007 vykazovalo v kraji Vysočina činnost zaměřenou na vzdělávací služby pro dospělé 251 právnických osob (z toho 107 škol a školských zařízení) a 978 fyzických osob. Podrobnější informace o účasti dospělých v dalším vzdělávání nejsou s výjimkou informací ze škol k dispozici.

8.5 Volnočasové aktivity a sport

Mimoškolní výchovu a organizované využití volného času poskytuje z velké části síť základních uměleckých škol a domů dětí a mládeže, jejichž zřizovatelem je především kraj a obce. V kraji Vysočina existuje 25 základních uměleckých škol (7 zřizovaných krajem a 17 zřizovaných obcemi, jedna ZUŠ je soukromá), které k 31. 12. 2007 v pravidelné výuce navštěvovalo 10 814 žáků. ZUŠ jsou většinou umístěny ve větších městech, ale zřizují i detašovaná pracoviště v dalších obcích. Další organizovaná zájmová činnost dětí probíhá v domech dětí a mládeže. K 31. 12. 2007 existovalo v kraji 20 středisek volného času, tzv. domů dětí a mládeže (8 zřizovaných krajem, 10 obecních, jedno středisko volného času zřizuje Biskupství českobudějovické a jedno pracuje při středisku pro vzdělávání a výchovu v přírodě Chaloupky, o.p.s.). Pravidelnou zájmovou činností těchto školských zařízení navštěvovalo 14,5 tis. účastníků. Dalším velmi významným organizátorem volnočasových aktivit v kraji Vysočina jsou nestátní neziskové organizace (NNO) působící v oblasti volného času dětí a mládeže.

Vybavenost sportovišti pro širší veřejnost je kraj Vysočina ve srovnání s celou Českou republikou mírně nadprůměrná. Mírně nadprůměrná je jak vybavenost tělocvičnami, včetně školních s přístupem veřejnosti, tak i krytých zimních stadiónů. Tato zařízení se však koncentrují do okresních měst a jejich přístupnost ze vzdálenějších míst je omezená dopravní dostupností. Mimo okresní města je důležitá činnost sportovních jednot a klubů, které jsou především na venkově základem veřejné tělovýchovy, ale také organizátorem společenského a kulturního života.

Tab. 8.5.1: Přehled vybraných sportovních zařízení v okresech kraje Vysočina k 31. 12. 2006

Okres	Tělocvičny vč. škol. s přístupem veřejnosti	Stadióny celkem	Zimní stadiony kryté i otevřené	Kryté bazény
Havlíčkův Brod	62	6	5	1
Jihlava	58	6	2	3
Pelhřimov	42	11	2	1
Třebíč	74	11	3	4
Žďár nad Sázavou	82	9	6	6
kraj Vysočina	318	43	18	15
na 10 000 obyvatel	6,22	0,84	0,35	0,29
Česká republika	5 288	974	221	342
na 10 000 obyvatel	5,15	0,95	0,22	0,33

Zdroj dat: Statistická ročenka kraje Vysočina 2007. ČSU, Praha 2007